REGLEMENT

VAN

POLITIE,

IN DE

GEMEENTE

HAREN.

TE GRONINGEN, BIJ
DE ERVEN B. VAN DER KAMP.
1864.

INHOUD.

Hoofdstuk 1. Van de verdeeling der gemeente in wijken.
„ 2. Betrekkelijk de verandering van woonplaats.
„ 3. Van den aard en duur der persoonlijke diensten.
„ 4. Van de nabuurschappen en nabuurpligten.
„ 5. Op het houden van nachtwachten.
„ 6. Ter voorkoming en blussching van brand.
„ 7. Op de timmering in het openbaar.
„ 8. Op het baanvegen en bepalingen voor het gebruik van het ijs.
„ 9. Van de tapperijen en daarmede gelijkstaande bedrijven.
„ 10. Op het houden van loterijen en hazardspelen.
„ 11. Op de bakking en zetting van het brood.
„ 12. Van de schouwing en het onderhoud der wegen.
„ 13. Tegen het liggen van schepen enz.
„ 14. Nopens het gebruik van de vaart, zijtak van het Noord-Willems-Kanaal.
„ 15. Van het schutten van vee.
„ 16. Op de begraafplaatsen en het bergen van lijken.
„ 17. De veemarkten.
„ 18. Van drenkelingen.
„ 19. Verordening ter bevordering van reinheid enz.
„ 20. Reglement tegen het ontstaan en verspreiden der hondsdolheid.
„ 21. Algemeene bepalingen van politie.
„ 22. Slotbepalingen.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der gemeente *HAREN* doen te weten, dat door den Raad dier gemeente, in zijne vergadering van den 29 Augustus 1864, is vastgesteld de volgende verordening:

De RAAD der gemeente *HAREN*,
Overwegende, dat het noodzakelijk is het Reglement van politie in deze gemeente te herzien en te wijzigen, heeft vastgesteld het navolgend

REGLEMENT VAN POLITIE

voor de gemeente HAREN.

HOOFDSTUK I.

Van de verdeeling der gemeente in wijken, de nummering der gebouwen en het opmaken der Staten van bevolking en harer huizing.

Art. 1. De gemeente Haren zal worden verdeeld in drie wijken en ieder wijk in afdeelingen.

Art. 2. De eerste wijk bevat het dorp Haren, met de gehuchten Onnen, Hemmen en Dilgt, den Hoornschendijk en Essen, verdeeld in zes afdeelingen, onderscheiden door de letters A, B, C, D, E en F.

De afdeeling A begint met het huis bekend bij het kadaster onder sectie K no. 485, thans bewoond door de Wed. J. MEINDERS; loopt verder zuidwaarts bijlangs de westzijde der straat tot het huis op perceel sectie K no. 455 thans bewoond door de Wed. R. TER BORGH, van daar aan de overkant der straat noordwaarts, bevat de huizen aan de zuidkant der Kerkstraat en neemt de behuizingen in, gelegen aan den weg van Haren naar Onnen, aldaar eindigende met perceel sectie K no. 1456, voorts omvat deze wijk alle behuizingen op de Middelhorst en springt van hier naar de Landhuishoudkundige school op perceel sectie K no. 1376, van waar ze verder zuidwaarts loopt naar Harenermolen en eindigt met de behuizing op perceel sectie K no. 813 bewoond door E. EISSES.

De afdeeling B neemt een aanvang met de behuizing op perceel sectie K no. 489, bewoond door S. J. LOFVERS, aan de westzijde der straat, loopt verder noordwaarts tot de

behuizing op perceel sectie K no. 1320, bewoond door L. F. Bruggers, van daar aan de overzijde der straat in eene zuidelijke rigting, omvat de kerk en kosterij met de behuizingen aan de noordzijde der Kerkstraat en de Wittesteeg, neemt de behuizingen in aan de Krommeelleboog, op de Oosterweg en in de Kerkelaan en eindigt aldaar met de behuizing op perceel sectie K no. 258 door E. van Dalen bewoond.

De afdeeling C bevat het gehucht Onnen met de buurt Waterhuizen.

Deze afdeeling begint met de behuizing op perceel sectie K no. 1503 bewoond door H. Hajema, loopt verder in eene zuidelijke rigting door Onnen, neemt voorts de behuizingen op onder sectie G nommers 704, 710 en 860 en eindigt met de behuizingen op de Waterhuizen.

De afdeeling D bevat de behuizingen van de buurtschappen Hemmen en Dilgt, neemt een aanvang met de behuizing op perceel sectie K no. 1374, bewoond door E. van Hemmen en eindigt met de behuizing op perceel sectie K no. 1685 bewoond door de Wed. A. Swaving.

De afdeeling E bevat de behuizingen aan den Hoornschendijk, begint met de behuizing op perceel sectie I no. 269, bewoond door L. Alles en loopt in eene zuidelijke rigting tot aan de behuizing op perceel sectie I no. 727, bewoond door H. Hillebrands en verder in eene westelijke rigting tot de behuizing op perceel sectie I no. 726, bewoond door H. Bierling, alwaar zij eindigt.

De afdeeling F neemt de behuizingen in onder Essen behoorende.

Deze afdeeling neemt een aanvang met de behuizing op perceel sectie C no. 52 bewoond door H. Hemmes en loopt ten einde met de behuizing op perceel sectie K no. 1412 bewoond door J. van Hemmen.

De tweede wijk bevat het dorp Helpman, met een gedeelte van het onder de gemeente Haren behoorende Euvelgunne de Molenstreek en den Hoorn, en is verdeeld in vier afdeelingen, onderscheiden door de letters A, B, C en D.

De afdeeling A neemt een aanvang met de behuizing op perceel A no. 61, bewoond door de Wed. Steenwijk aan de oostzijde der straat en loopt van daar in eene zuidelijke rigting, neemt de behuizingen op aan de westzijde der straat en eindigt met het huis op perceel sectie A no. 114, bewoond door W. Mulder, en met den buitenwacht.

De afdeeling B bevat de behuizingen achter Helpman gelegen, begint met de behuizing op perceel sectie A no. 226 bewoond door A. Mannes en eindigt met de behuizing op perceel sectie A no. 258 bewoond door L. Poelma.

De afdeeling C neemt de behuizingen in op de Molenstreek en te Euvelgunne, neemt een aanvang met de behuizing op perceel sectie B no. 124, bewoond door P. J. Bakema, omvat alle behuizingen op de Euvelgunne en loopt dan verder over de Molenstreek, alwaar deze afdeeling met de behuizing op perceel sectie A no. 395, de kamer van H. van Bruggen eindigt.

De afdeeling D bevat de behuizingen van de buurt den Hoorn, alwaar ze begint aan de grensscheiding tusschen Groningen en Haren met de behuizing op perceel sectie I no. 2, bewoond door H. Nijdam en eindigt met de woning op perceel sectie A no. 244, weg van H. Vorenkamp.

De derde wijk bevat het dorp Noordlaren het gehucht Glimmen en de Pol, verdeeld in drie afdeelingen, wordende onderscheiden door de letters A, B en C.

De afdeeling A bevat de noordelijke helft van het dorp Noordlaren met de Pol, begint met de behuizing op perceel sectie F no. 543, bewoond door H. Mekkes en eindigt met de woning op perceel Sectie E no. 992, bewoond door A. Homan.

De afdeeling B omvat de zuidelijke helft van het dorp Noordlaren, neemt een aanvang met de behuizing op perceel sectie F no. 587, bewoond door R. klinkhamer en eindigt met de behuizing op perceel sectie E no. 1035 de kerk.

De afdeeling C bevat de behuizingen tot het gehucht Glimmen behoorende, neemt eenen aanvang bij de behuizing op perceel sectie H no. 192, bewoond door J. G. Vrieling en eindigt met de behuizing op perceel sectie H no. 302, bewoond door W. de Sitter.

Art. 3. In iedere wijk zal elk afzonderlijk staand gebouw van een doorloopend nummer en de letter van de wijk worden voorzien, welke op het voordeurkozijn, of zoo hier de gelegenheid ontbreekt op eene andere zigtbare plaats moeten worden gesteld, ter grootte van minstens dertig strepen, met zwarte olieverw, op eenen grond, dat dezelve duidelijk kenbaar zijn.

Art. 4. De nieuw te stichten gebouwen zullen door de eigenaren en ten hunnen koste worden genummerd zoodra daartoe de gelegenheid zal zijn en uiterlijk binnen acht dagen na bekomen schriftelijke herinnering van den Burgemeester.

Art. 5. Bij vertimmering van een of meer gebouwen zal de eigenaar gehouden zijn aanvraag bij den Burgemeester te doen, wegens eene vermeerdering of vermindering van nummers, die daaromtrent zal beslissen als bevonden zal worden te behooren, en wijders moeten worden verrigt, zooals in het voorgaande artikel voor de nieuw te stichten gebouwen is bepaald.

Art. 6. De bestaande gebouwen behouden tot nadere aanzegging hunne tegenwoordige nummers, en voor de nieuw te stichten gebouwen, zal de noodige aanvraag bij Burgemeester en Wethouders in tijds moeten geschieden.

Art. 7. Ieder eigenaar is verpligt, te zorgen, dat de aan zijne woning gestelde letter en nummer, ten allen tijde in goed leesbaren staat blijven.

Art. 8. Ieder wijk en daar, waar dezelve in afdeelingen is gesplitst, zal iedere afdeeling eenen wijkmeester en plaatsvervanger van denzelven hebben, die door Burgemeester en Wethouders worden benoemd.

Art. 9. De plaatsvervanger van den wijkmeester zal echter alleen werkzaam zijn, wanneer de wijkmeester zelf door ziekte of andere wettige omstandigheden, in de uitoefening van zijnen post mogt worden verhinderd. De eerstgemelde zal gehouden zijn, om van zijne verrigtingen aan den laatstgenoemden verslag te doen.

Art. 10. De wijkmeesters en hunne plaatsvervangers worden aangesteld voor den tijd van drie jaren, de eerstgenoemden zullen voor schadeloosstelling, uit de gemeentekas ontvangen, ieder drie gulden 's jaars.

Art. 11. De werkzaamheden der wijkmeesters zullen worden geregeld bij eene Instructie; waarvan een exemplaar bij hunne aanstelling aan hen zal worden ter hand gesteld.

Art. 12. Ieder ingezeten dezer gemeente is verpligt te voldoen aan al datgene, hetwelk een wijkmeester hen, uit kracht van bestaande wetten of verordeningen zal aanzeggen of gebieden.

Art. 13. Iedere overtreding van artt. 3, 4, 5 en 6 wordt gestraft met eene boete van *f* 1.00.

Art. 14. Van iedere wijk zal door den Secretaris der gemeente, onder toezigt van Burgemeester en Wethouders een volledige staat van bevolking en harer huizing worden opgemaakt en naauwkeurig bijgehouden, volgens vastgesteld model.

INSTRUCTIE *van de Wijkmeesters.*

Art. 15. De wijkmeesters leggen voor hunne in functietreding in handen van den Burgemeester, den navolgenden eed af:

„Ik zweer (beloof), dat ik in de waarneming van het aan mij opgedragen ambt mij stipt zal gedragen naar de instructie voor mij vastgesteld, (zoo waarlijk helpe mij God almagtig)!"

Art. 16. De werkzaamheden der wijkmeesters zullen hoofdzakelijk bestaan in het doen nakomen van hetgeen de ingezetenen ieder in zijne wijk of afdeeling, ingevolge de verordening op de nabuurpligten is voorschreven, zoomede opzigtelijk het nummeren der gebouwen en het opmaken der staten van bevolking en harer huizen.

Zij zijn tevens belast met de betrekking van brandmeester en eerste hoofdman der nachtwacht.

Art. 17. De wijkmeesters zullen in de eerste week der maanden Januarij, April, Julij en October, telken jare van alle veranderingen, die met opzigt tot de bewoners van hunne onderscheidene wijken, in de verloopen drie maanden plaats hebben gehad, kennis geven aan het Gemeentebestuur.

Art. 18. Ingeval de wijkmeesters in hunne wijken iets ontdekken, hetwelk tegen de goede orde en algemeene rust strijdt, of overtredingen van het politie reglement ontwaren, brengen zij zulks ter kennis van den Burgemeester, ten einde daarin worde voorzien, zooals bevonden zal worden te behooren.

Art. 19. Een wijkmeester in den loop van zijnen diensttijd, zijne wijk met der woon willende verlaten, is verpligt minstens eene maand te voren, daarvan kennis te geven aan Burgemeester en Wethouders.

HOOFDSTUK II.

Betrekkelijk het doen van aangifte van verandering van woonplaats.

Art. 20. Onverminderd de bepaling van art. 7 van het Koninklijk besluit van den 3 November 1861 (*Staatsblad no.* 95) is ieder, die binnen de gemeente verhuisd, verpligt binnen eene maand na de verhuizing, daarvan kennis te geven aan het Gemeentebestuur.

Art. 21. Voor de leden van huisgezinnen rust deze verpligting op het hoofd van elk huisgezin.

Art. 22. De kennisgeving vergezeld van de voor de inschrijving in de bevolkings-registers noodige opgaven, wordt gedaan aan het Gemeentebestuur, terwijl aan ieder, die ten dezen aan zijne verpligting heeft voldaan, op aanvrage daarvan kosteloos een bewijs zal worden afgegeven.

Art. 23. Onverminderd de bovenstaande voorschriften, is een ieder, daartoe door Burgemeester en Wethouders opgeroepen verpligt tot het doen der opgaven, die vereischt worden voor de regelmatige aanteekening der verhuizingen binnen de gemeente.

Art. 24. Overtreding van een der bepalingen van dit hoofdstuk wordt gestraft met eene boete van *f* 1.00.

HOOFDSTUK III.

Van den aard en duur der persoonlijke diensten, waartoe de ingezetenen ingevolge art. 192 en 193 der gemeentewet kunnen worden opgeroepen, alsmede de gevallen, waarin die kunnen worden gevorderd.

Art. 25. De gevallen waarin overeenkomstig het bepaalde bij art. 192 en 193 der wet van den 29 Junij 1851, (*Staatsblad* no. 85) de inwoners tijdelijk kunnen worden opgeroepen, tot het doen van persoonlijke diensten, zijn die van:

1°. brand, of gevaar daarvan;
2°. doorbraak of overstrooming of gevaar daarvan;
3°. zamenscholing of oproer, of gevaar van het laatste;
4°. versperring van wegen en wateren;
5°. te houden nachtwachten bij toerbeurten;
6°. het doen van verpligte nabuurdiensten;
7°. het doen van boer-werken, waar die gebruikelijk zijn.

Art. 26. De aard der diensten bestaat in het opvolgen der bevelen door den Burgemeester gegeven, en in het nakomen van de ter zake bestaande, of in dit reglement opgenomen voorschriften.

Art. 27. De duur der diensten wordt zooveel die bij dit reglement niet reeds is vastgesteld, telkens bepaald door den Burgemeester.

Art. 28. Door inwoners worden ingeval bij de oproeping of bij dit reglement daaromtrent niets anders wordt bepaald verstaan, die van het mannelijk geslacht, van af den ouderdom van 18 tot 65 jaren.

Art. 29. Voor het doen van persoonlijke diensten sub 5, 6 en 7, bij art. 25 opgenoemd, is de plaatsvervanging bij de betrekkelijke hoofdstukken geregeld. De overige in art. 25 bedoelde diensten zijn niet afkoopbaar, noch door plaatsvervanging te vervullen.

Art. 30. De oproeping tot deze diensten, zal geschieden door het kleppen der klok, of door aanzegging van wege den Burgemeester. Ieder is verpligt daaraan te gehoorzamen en zich te begeven, naar de aangewezen loopplaats, en bij gebreke van eenige aanwijzing naar het gemeentehuis.

Art. 31. Het niet doen der persoonlijke diensten, ingevolge deze verordening, zal worden gestraft, zooals in de betrekkelijke hoofdstukken is bepaald, en voor zooverre ze niet onder afzonderlijke hoofdstukken voorkomen of daarbij geene straf is bepaald, zal het niet doen der diensten genoemd onder sub 1, 2, 3 en 4 van art. 24 worden gestraft met eene boete van *f* 10—25 en gevangenisstraf van 1—3 dagen, en van die diensten onder sub 5, 6 en 7 van genoemd artikel met eene boete van *f* 1.00 tot *f* 3.00.

HOOFDSTUK IV.

Van de nabuurschappen en nabuurpligten.

Art. 32. Iedere wijk of afdeeling derzelve in de gemeente Haren is een op zich zelf staand nabuurschap.

Art. 33. De wijkmeester van elke wijk of afdeeling is, als buurtmeester, belast met het doen ten uitvoer brengen der nabuurpligten, invoege die bij dit reglement zijn voorgeschreven, en draagt zorg, dat die pligten geregeld en bij toerbeurten worden waargenomen, zoodat een ieder op zijne beurt dienst verrigt.

Art. 34. Onder nabuurpligten worden in het algemeen verstaan, het verleenen van persoonlijke hulp en bijstand door ingezetenen onderling, bij sterfgevallen, in nood en dergelijke omstandigheden.

Art. 35. Ieder ingezeten dezer gemeente van af den ouderdom van 20 tot 65 jaren is verpligt, nabuurpligten te vervullen. Wanneer iemand echter zoodanige dienst zelf niet verkiest te verrigten, zal hij een ander geschikt persoon, naar genoegen van den buurtmeester, voor zich in plaats kunnen stellen.

Art. 36. De regeling der toerbeurten, geschied volgens oud gebruik en bij onzekerheid of gemis daarvan, op aanwijs van den wijkmeester.

In den regel zal gerekend worden, dat de eerste nabuur is, de bewoner van het huis, naast gelegen aan dat, alwaar nabuurpligten verleend moeten worden. — Meer dan een huisgezin, hetzelfde huis bewonende, zal ieder op zich zelf als nabuur worden beschouwd; zoodat de naastbelendende bewoner als eerste nabuur en de anderen naar volgorde zullen moeten opkomen.

Op de bewoners der beide huizen, *regts* en *links* van het huis, alwaar nabuurpligten verleend moeten worden, zullen de beide overnaburen als 2° en 3° nabuur volgen, en zoo verder naar volgorde der op- en afgaande nommers aan beide zijden der wijk.

Art. 37. Ieder huisgezin levert zooveel personen als de wijkmeester zal noodig oordeelen.

Art. 38. Wanneer iemand in de nabuurschap is overleden, zijn de twee eerste naburen verpligt, om de andere naburen, welke nabuurpligten te verrigten hebben, daarvan tijdig kennis te geven. — Zij zijn tevens verpligt, om in de nabuurschap, ieder aan zijne zijde der wijk, aanzegging van het overlijden te doen, en de naburen uit te noodigen, om het lijk op den dag van begrafenis, grafwaarts te volgen.

Bij die gelegenheid zullen zij diegenen der naburen, die

het lijk naar het graf moeten dragen, kennis geven van den tijd waarop deze zich in het sterfhuis zullen moeten bevinden.

Art. 39. Wanneer sterfgeval of ziekte aan boord van een schip voorkomt, zullen de bewoners der buurt waarin hetzelve ligt, gehouden wezen, op aanwijs van den wijkmeester, de nabuurpligten te vervullen.

Art. 40. Bij het afleggen en kisten van een' ouden doode (waarvoor gehouden worden personen boven de 14 jaren oud) zullen de zes naaste buren, hetzij mannen of vrouwen, naar gelang van omstandigheden, tegenwoordig moeten zijn.

Ingeval de doode aan eene besmettelijke ziekte is overleden, zal het afleggen en kisten slechts door twee personen *mogen* geschieden en moeten dit de naaste buren zijn.

Voorts zal het afhalen der kist, alsmede het overkleeden, en het in de kist leggen van overledenen van het mannelijk geslacht moeten geschieden door mannen, boven de 20 jaren oud; en het ontkleeden en kisten van overledenen van het vrouwelijk geslacht, alsmede het maken van het heen of doodkleed voor personen van beide geslachten, door gehuwde of gehuwd geweest zijnde vrouwen, of ook door ongehuwde dochters, boven de 20 jaren oud.

De naaste of eerste naburen zijn verpligt het lijk het eerst aan te tasten.

Een nabuurschap, of het sterfhuis te ver van den doodkistmaker zijnde verwijderd, om de kist door dragers naar het sterfhuis te kunnen overbrengen, zal de naaste nabuur, twee of meer paarden houdende, gehouden zijn de kist met eenen wagen bespannen met twee paarden, naar het sterfhuis te vervoeren.

Art. 41. Ten aanzien van jonge dooden wordt bepaald, dat de diensten in het vorig artikel vermeld, door vier der naaste buren zullen worden verrigt, doch voor een bij den Ambtenaar van den Burgerlijken stand levenloos aangegeven kind, slechts de twee eerste buren.

Art. 42. De eerste naburen zijn verpligt een doodelaken naar het sterfhuis te brengen en over de kist te leggen, indien zoodanig laken in huur door belanghebbenden wordt verlangd, zij zijn tevens voor de terugbezorging van hetzelve, voort na afloop der ter aarde bestelling, aansprakelijk.

Art. 43. De vier naaste naburen, volgende op de beide eersten zijn verpligt de grafstede op de begraafplaats te openen, alsmede te zorgen, dat de lijkbaar buiten de poort aan den ingang van de begraafplaats aanwezig zij en na afloop der ter aarde bestelling op zijnen bewaarplaats worde teruggebragt.

De jongste der vier naaste buren, zal vierentwintig uur, voor dat de begrafenis zal plaats hebben bij den opzigter over de begraafplaats, aanwijzing van het graf verzoeken.

Art. 44. Een oude doode zal door *tien* en een jonge door *zes* manspersonen der naaste geburen ter aarde worden besteld, indien het lijk des middags te 12 uren wordt begraven, van welke twee, gedurende de begrafenis, de torenklok zullen moeten luiden en *acht* of *vier* personen het lijk grafwaarts dragen en het graf digten.

Wanneer de begrafenis op een ander uur mogt plaats hebben, en de torenklok niet mag worden geluid, zullen er *twee* personen minder in dienst behoeven te zijn. — Indien echter het lijk, uit hoofde van te grooten afstand van de begraafplaats, of slechte gesteldheid van den weg, niet gevoegelijk daar henen kan gedragen worden, ter beoordeeling van den wijkmeester, zal hetzelve door den paardenhouder uit de naaste naburen, met een wagen, bespannen met twee paarden, naar de begraafplaats worden gevoerd.

In dat geval zullen de dragers verpligt zijn, om, zoodra het lijk door hen, uit het sterfhuis op den wagen zal zijn geplaatst, zich naar de begraafplaats te begeven ten einde het lijk aldaar te ontvangen en naar het graf te dragen.

Wanneer echter de paardenhouder tot die naburen mogt behooren uit wier huis een drager moet geleverd worden, zal hij voor het leveren van eenen wagen en de paarden en het doen vervoeren van het lijk, van de dienst als drager bevrijd zijn.

Art. 45. De bestaande bepalingen of het oude gebruik wegens het vervoeren van lijken van den Hoornschendijk, binnen deze gemeente naar de begraafplaats, door ingezetenen van Hemmen en Dilgt blijven voortduren.

Art. 46. Personen tot in den derden graad van een overledenen in de nabuurschap vermaagdschapt, zullen, des verkiezende, vrij zijn van de diensten, waartoe zij anders krachtens art. 40 en 44 verpligt kunnen worden.

Art. 47. Eene vrouw in barensnood zijnde zullen vier naburige gehuwde vrouwen of weduwen verpligt zijn, zoodra zij daartoe geroepen worden, en geene wettige redenen van verschooning (ter beoordeeling van den wijkmeester en des noods van het Gemeentebestuur) kunnende aanvoeren, zich dadelijk bij haar te vervoegen, en haar de noodige dienst te bewijzen, zoolang de omstandigheden zulks zullen vereischen.

De twee naastbijwonende vrouwen of weduwen, zullen verpligt zijn hierin bijstand te bieden.

Art. 48. In het algemeen wordt bepaald, dat tot het waarnemen of doen waarnemen van vrouwelijke nabuurdiensten geene manspersonen verpligt zullen zijn, doch dat, wanneer zij eene vrouw of iemand van het vrouwelijk geslacht, de vereischte geschiktheid hebbende, bij zich in huis hebben wonen, zij alsdan gehouden zullen zijn, om deze diensten

door laatstgemelden te doen verrigten; daarentegen zullen ongehuwde vrouwen en zij, die tot het verrigten van mannelijke nabuurdiensten, geene geschikte manspersonen bij zich in huis hebben; tot het verrigten of doen verrigten van mannelijke nabuurdiensten ongehouden zijn.

Art. 49. De wijkmeester zal verpligt zijn, om, wanneer hij in de uitoefening van zijnen post, verhinderd mogt worden, daarvan aan zijnen plaatsvervanger in tijds kennis te geven, voorts zal hij zich naauwkeurig bekend moeten maken met de ingezetenen zijner nabuurschap, en met hetgeen in dezelve mogt voorvallen.

Hij zal van iedere overtreding der bepalingen van dit hoofdstuk kennis moeten nemen en daarvan opgave doen aan het Gemeentebestuur.

Art. 50. Alle nalatigheid in het nakomen, of overtreding van de bepalingen in dit hoofdstuk vervat, zal worden gestraft met eene geldboete van *f* 1.50.

HOOFDSTUK V.

Op het houden van nachtwachten.

Art. 51. Ieder mannelijk ingezeten der gemeente, in het bezit zijner burgerlijke regten zijnde en niet beneden de twintig jaren oud, is lid der nachtwachts, voor zooverre hij op de rooster in art. 56 vermeld, voorkomt.

Art. 52. In elk dorp of gehucht zullen des nachts op tijden door Burgemeester en Wethouders te bepalen, twee dezer mannelijke ingezetenen wacht houden, behoudens het bepaalde in art. 56.

Als dorpen of gehuchten waar afzonderlijke nachtwachten of ronden zullen worden gedaan, worden beschouwd.

1. Het dorp Haren.
2. Het dorp Noordlaren.
3. Het gehucht Essen.
4. Het gehucht Onnen.
5. Het gehucht Glimmen.
6. Het gehucht Harenermolen, bestaande uit de woningen gelegen tusschen die van J. Bolhuis Everts en van Oeckelen ten zuiden, en A. Nijdam sectie K no. 1240 ten noorden, genoemde woningen er onder begrepen.
7. Het gehucht Hoornschedijk.
8. Het gehucht Helpman.
9. De Molenstreek.
10. Euvelgunne.

Splitsing of vereeniging kan door Burgemeester en Wethouders worden toegestaan.

Art. 53. Van de waarneming der nachtwachten worden verschoond.

A. De wijkmeesters en hoofdmannen.

B. Die den ouderdom van 60 jaren hebben bereikt, en

C. Diegene die door ziekte of hinderende ligchaamsgebreken in de waarneming der wacht worden belet, voor zooverre de onder B en C genoemden zich niet kunnen doen vervangen. De geldigheid der alhier vermelde redenen van verschooning of wel andere dan deze, blijft ter beoordeeling van Burgemeester en Wethouders.

Art. 54. De tijd en duur van elke nachtwacht wordt door Burgemeester en Wethouders bepaald en zal in den regel zijn van tien uren 's avonds tot vijf uren 's morgens, behoudens het bepaalde in art. 55.

Art. 55. Ingeval zich gedurende de nachtwacht iets buitengewoons mogt voordoen, waardoor langer zamenblijven in dienstbetoon noodig werd, zal het getal in art. 52 en de tijd in art. 54 vermeld, door den Burgemeester kunnen worden vermeerderd en verlengd.

Art. 56. De beurten tot het houden van nachtwachts, worden, volgens een door Burgemeester en Wethouders daarvan jaarlijks in de maand October, te maken rooster, voor iedere wijk bepaald, als wanneer mede door hen den wijkmeester een hoofdman wordt toegevoegd.

Art. 57. De wachtdoende personen geven na afloop hunner toer, op den daarop volgenden morgen voor 9 uren kennis aan hunne opvolgers, die aan de beurt staan, op de boete van een gulden, tevens met overgave der pieken, waarvan zij van gemeentewege tot wapening zullen worden voorzien.

De ronden zullen elkander des gevorderd wordende wederkeerig bijstand bieden.

Art. 58. Uit elk gezin wordt voor denzelfden nacht niet meer dan een persoon geroepen.

Art. 59. Plaatsvervanging is toegestaan, tegen betaling van vijftig cent, voor elke wacht, mits te voldoen voor 12 uur op den dag voor de wacht, aan den hoofdman.

Art. 60. De nachtwachts zijn verpligt te waken voor de veiligheid der personen en eigendommen.

Art. 61. Zij zullen, tot dat einde, hun dorp of gehucht, 's nachts zooveel malen afronden als tot dat doel noodzakelijk wordt geacht en hun door de hoofdmannen bevolen wordt, bij wien zij voor den aanvang der wacht, de noodige orders gaan halen.

Art. 62. Ingeval de nachtwachts, iemand mogten betrappen, die bezig is zich het eigendom van een ander toe te eigenen of zulks reeds heeft gedaan, zullen zij hem, voor

den Burgemeester of die hem vervangt, brengen, met al hetgeen zij bij hem hebben bevonden.

Art. 63. De nachtwachts zijn in zulk een geval gemagtigd tot het rikwireren van adsistentie zooals zij die op de best mogelijke wijze kunnen verkrijgen.

De kosten op die adsistentie vallende in geval daarvoor vergoeding wordt verlangd, zullen door de gemeente worden betaald.

Art. 64. De personen die de wacht hebben zullen zich gedurende de wachttijd niet van elkander mogen verwijderen.

Wanneer zij na het eindigen van iedere ronde mogten willen uitrusten, zullen zij zich gezamenlijk in een hunner woningen begeven.

De rust zal niet langer dan een half uur mogen duren.

Art. 65. De nachtwachten zijn bij het ontstaan van brand verpligt, het geheele dorp of gehucht dóór, brand! te roepen, met bijvoeging van de plaats; — zij zullen door een expres, daarvan den Burgemeester; den brandmeester, alsmede den opperbrandmeester, onmiddelijk kennis geven.

Art. 66. De wacht zal, wanneer hun iets bijzonders is voorgekomen, daarvan rapport doen aan hunnen hoofdman.

Art. 67. De nachtwachts die een op de daad betrapte dief aanhouden, met dat gevolg, dat hij wegens die misdaad wordt gevonnisd, zullen gezamenlijk, des verkiezende, uit de gemeentekas eene premie genieten, naar evenredigheid van de belangrijkheid der arrestatie en den diefstal, welke echter de somma van twintig gulden niet zal te boven gaan.

Art. 68. De wijkmeesters en hoofdmannen, ieder voor zooveel hunne wijk aangaat, zijn gehouden op de rigtige en ordelijke wijze, waarop de wacht hare diensten bewijst, toe te zien, en voor plaatsvervanging, wanneer die gevorderd wordt te zorgen. Zij geven van alle verzuim, weerspannigheid of ongeregeldheden, die gedurende het houden van de nachtwacht plaats hebben onverwijld kennis aan den Burgemeester.

Art. 69. Het te laat beginnen of te vroeg eindigen van de nachtwacht, het misbruik van sterken drank, zoolang de wacht duurt, en alle verdere, overtredingen der bepalingen van dit hoofdstuk, zullen worden gestraft met eene geldboete van 1 tot 3 gulden, of met gevangenisstraf van 1 tot 3 dagen.

HOOFDSTUK VI.

Ter voorkoming en blussching van brand.

Art. 70. Geene woonhuizen of gebouwen zullen aan de buitenzijden anders dan van steen opgetrokken, en niet gedekt mogen worden met riet of stroo, zonder daartoe schriftelijke toestemming van het Gemeentebestuur te hebben bekomen.

Art. 71. Geen vuur zal mogen worden gestookt, dan in daartoe geschikte stookplaatsen, of schoorsteenen, gemetseld van steen, of ijzer en wel tot minstens ééne el buiten het gebouw waartoe zij behooren, anders dan met toestemming van Burgemeester en Wethouders.

Art. 72. De ingezetenen zijn verpligt hunne schoorsteenen of stookplaatsen, tweemalen in het jaar te vegen of te doen vegen, en wel in het begin der maanden Januarij en Julij.

Art. 73. Voorts zullen aan of om de schoorsteenen, ovens of andere stookplaatsen, binnen den afstand van twee ellen, geen hooi, stroo, vlas, turf of andere ligt vlambare stoffen worden gelegd, met uitzondering van turf en hout in woonkamers of keukens.

Art. 74. Wanneer door of van wege Burgemeester en Wethouders het hooi in den stapel, in schuren of andere gebouwen bevonden wordt in eenen staat van broeijing, die voor brand kan doen vreezen wordt het op hunnen last door den eigenaar of bewaarder uitgehaald en gespreid, of worden door hem die middelen aangewend, welke Burgemeester en Wethouders ter afwering van gevaar dienstig oordeelen, of wordt dit bij weigering ten zijnen koste door Burgemeester en Wethouders bewerkstelligd.

Art. 75. Niemand zal gedoofde kolen enz. mogen leggen in houten bakken, manden of dergelijke voorwerpen, maar zal men gebruiken steenen, koperen, ijzeren of van andere, niet van brandbare stoffen vervaardigde potten of vergaarbakken, voorzien van welsluitende deksels.

Art. 76. Niemand zal heete of gloeijende asch, in huis anders mogen bergen dan in doofpotten:

Heete of gloeijende asch zal nimmer buiten 's huis mogen worden gebragt.

Asch, buiten 's huis gebragt wordende, zal moeten geborgen worden in vergaarbakken van steen of andere onbrandbare stof gemaakt, of in behoorlijke kuilen in den grond, zoo mogelijk minstens 10 ellen van de huizen, van stroo of hooihoopen, of andere ligt brandbare voorwerpen verwijderd.

Art. 77. Bij het verwerken van koren, hooi, stroo, turf of heide, of bij het dorschen en zuiveren van koren en bij het voederen van vee, zal niemand eenig ander licht mogen gebruiken, dan besloten in een lantaarn, en zal niet mogen worden gerookt.

Art. 78. De kuipers mogen in de opene lucht geen vaatwerk heeten na zonnenondergang of bij sterken wind.

Art. 79. Vuurwerken af te steken, of vuurwapenen af te

schieten binnen den afstand van tien ellen, van gebouwen is verboden, zonder toestemming van den Burgemeester.

Art. 80. Iemand brand ontdekkende zal verpligt zijn daarvan kennis te geven aan de naastbijzijnde personen, en aan den brandmeester. Deze zorgt dat de Burgemeester en de opperbrandmeester het noodige berigt ontvangen, en zal wijders het bestaan van brand, door het kleppen der klok, aan de ingezetenen bekend gemaakt worden.

Art. 81. De brandspuiten en hetgeen daartoe behoort wordt bestuurd door eenen opperbrandmeester met toevoeging van brandmeesters, die aan hem ondergeschikt zijn.

Bij ongesteldheid, afwezigheid of ontstentenis van den opperbrandmeester, wordt hij vervangen door den eerstaanwezigen brandmeester.

Art. 82. Bij brand heeft de Burgemeester het opperbevel en wordt bij afwezigheid vervangen door den opperbrandmeester of eerstaanwezigen brandmeester.

Art. 83. Burgemeester en Wethouders benoemen eenen opperbrandmeester der gemeente voor den tijd van drie jaren en zal in iedere wijk de wijkmeester tevens brandmeester zijn.

Art. 84. Ingeval van brand zijn al de mannelijke ingezetenen der gemeente, van af den ouderdom van 18 tot 65 jaren verpligt, zich ter beschikking van den Burgemeester, den opperbrandmeester of eerstaanwezigen brandmeester te stellen, en onverminderd het bepaalde bij art. 475 no. 12 van het Wetboek van Strafregt, de diensten te verrigten, die hun worden opgedragen.

De inwoners zijn verpligt op vordering van den Burgemeester, opperbrandmeester of brandmeester het hun toebehoorend water beschikbaar te stellen en den toegang daartoe te verleenen.

Zij moeten, wanneer het noodzakelijk wordt gekeurd, voor al hetgeen de middelen tot blussching betreft, den vrijen toegang in, door en op hunne eigendommen gedoogen.

Art. 85. Niemand zal zonder magtiging van het Gemeentebestuur, veen- of andere gronden mogen branden.

Ieder, die tot het branden voormeld, vergunning wenscht te ontvangen, zal schriftelijk magtiging moeten aanvragen, ten minste 8 dagen voor hij daartoe wenscht over te gaan met opgave der grootte van het perceel, benevens de kadastrale sectie en nummers.

Onverminderd de voorwaarden, welke het Gemeentebestuur zal maken bij eene vergunning tot branding zal de verzoeker gehouden zijn.

a. Van af het oogenblik van het in brandsteken van het veen of andere grond, tot aan de volkomene uitbranding of uitdooving, het af te branden perceel voldoende, zoowel des

daags als des nachts te bewaken of te doen bewaken, opdat door den brand of het vuur op dat perceel aan anderen geene schade worde toegebragt.

b. Om het Bestuur met het oogenblik van den aanvang en eindiging van het werk in kennis te stellen.

Art. 86. Aan hen die zich bij brand hebben onderscheiden, kan, op voordragt van Burgemeester en Wethouders, eene belooning worden verleend.

Art. 87. Geene afscheidingen tusschen belendende gebouwen zullen mogen worden gemaakt van hout, riet, stroo of andere brandbare stoffen, en de zoodanigen, die reeds mogten bestaan zullen niet mogen worden hersteld, dan met vergunning van Burgemeester en Wethouders en onder hun toezigt of van daartoe door hen aangestelde personen.

Art. 88. Geene houten kappen of kokers mogen op schoorsteenen geplaatst worden, zonder aan de binnenzijde met plaatijzer of zink te zijn beslagen, noch zal binnen in den schoorsteen eenig houtwerk mogen worden aangebragt.

Art. 89. Geene pijpen van kagchels of haarden mogen door een houten beschot worden gelegd, tenzij ter plaatse, waar die pijp zal worden gelegd, met plaatijzer of zink is bekleed.

Art. 90. De overtreding van vorenstaande artikelen zullen worden gestraft met eene boete van een tot vijf gulden.

Art. 91. De bevoegdheid van het binnentreden van de woningen der ingezetenen, huns ondanks, wordt toegekend voor de navolgende gevallen:

a. Ten allen tijde aan den Burgemeester, opperbrandmeester en brandmeester, tot het uitvoeren van maatregelen tot blussching van brand bedoeld bij art. 85 van dit hoofdstuk.

b. Tusschen zons- op en ondergang aan den Burgemeester, opperbrandmeester, brandmeester en aan de ambtenaren van politie, bij het doen van onderzoek omtrent de naleving der bepalingen van artt. 73, 74, 75 en 77; zoomede voor de gevallen voorzien bij art. 76.

De ambtenaren en personen in dit hoofdstuk genoemd, wanneer zij gebruik maken van de hun toegekende bevoegdheid tot het binnentreden van de woningen der ingezetenen huns ondanks, gedragen zich stiptelijk naar de voorschriften der wet van den 31 Augustus 1853 (*Staatsblad* no. 83.)

HOOFDSTUK VII.

Op de timmeringen in het openbaar.

Art. 92. Niemand zal in deze gemeente in het openbaar eenige bestaande timmering mogen afbreken of doen afbreken

*

zonder daarvan schriftelijk kennis te hebben gegeven aan Burgemeester en Wethouders.

Art. 93. Het is verboden binnen deze gemeente eenige nieuwe timmering te beginnen of te doen beginnen zonder daartoe vergunning te hebben gevraagd en bekomen van Burgemeester en Wethouders en zulks onverminderd de verpligting voorgeschreven bij de wet, houdende bepalingen betrekkelijk het bouwen, binnen zekeren afstand van vestingwerken van den staat.

Art. 94. De in art. 93 bedoelde toestemming voor zooverre het afbreken betreft, wordt niet vereischt van gebouwen niet aan de publieke wegen noch binnen de bebouwde kring der dorpen of gehuchten dezer gemeente gelegen, zullende de belanghebbenden van zoodanige te doene afbraak slechts verpligt zijn daarvan voor de uitvoering, schriftelijk aan het Gemeentebestuur kennis te geven.

Art. 95. De in art. 93 bedoelde vergunning zal niet worden geweigerd dan om redenen van algemeen belang, die schriftelijk aan de belanghebbenden zullen worden kenbaar gemaakt.

Het werk, waarvoor vergunning verleend is, mag niet worden uitgevoerd dan ingevolge de voorschriften betrekkelijk de rooijing of openbare veiligheid, daarvoor door Burgemeester en Wethouders gegeven, en op hun aanwijs.

Art. 96. Huizen, gebouwen en in het algemeen alle getimmerten in deze gemeente, welke door hunne bouwvalligheid dreigen in te storten en voor de algemeene veiligheid gevaarlijk kunnen worden geacht, zullen na gedane aanzegging van wege Burgemeester en Wethouders binnen eenen door hen te bepalen termijn moeten worden gesloopt of hersteld ten genoegen van Burgemeester en Wethouders.

Art. 97. Iedere overtreding van de bepalingen van dit hoofdstuk zal, voor zooverre daartegen niet bij het Wetboek van Strafregt of bij het provinciaal reglement op de wegen is voorzien, worden gestraft met eene boete van *f* 1—5.00.

HOOFDSTUK VIII.

Op het baanvegen en bepalingen voor het gebruik van het ijs.

Art. 98. Zoodra het ijs de noodige vastheid zal hebben, zullen er op behoorlijken afstand van elkander, langs de kanalen en andere geschikte plaatsen op het ijs, een genoegzaam getal baanvegers worden gesteld.

Deze worden door den Burgemeester benoemd en ontslagen.

Art. 99. De baanvegers zullen zorgen, dat er van stonden aan, dat het ijs berijdbaar is, eene behoorlijke baan voor de schaatsenrijders, en zoodra het voor paarden en sleden bruikbaar is, eene of meer afzonderlijke banen gereed zijn, een en ander op aanwijzing van den Burgemeester.

Art. 100. De baanvegers zullen voor hunne gedane moeite eene gift mogen vragen, doch zullen dit op eene gevoegelijke wijze, zonder iemand te beleedigen of hinderlijk te zijn, moeten doen, en zal niemand zich, zonder van eene behoorlijke aanstelling van den Burgemeester te zijn voorzien, op bovengenoemde kanalen ter baanvegerij mogen begeven.

Art. 101. De baanvegers zullen verpligt zijn:

1°. Behoorlijke aanwijzing van de banen voor schaatsenrijders en paarden te plaatsen;

2°. De baan schoon te houden van sneeuw en van alles wat voor de schaatsenrijders eenig gevaar van vallen of anderzins kan opleveren;

3°. Steeds ten gebruike gereed bij zich te hebben de noodige reddingsmiddelen, als een haak, stevig touw, eene ladder en eene of meer planken;

4°. Bij opene zwakke of gevaarlijke plaatsen, op of bij hunne baan, zigtbare teekens van stroo of anderzins te stellen.

Art. 102. De schaatsenrijders en zij, die met paarden of sleden, met arresleden en wagens of dergelijke het ijs verkiezen te gebruiken, zullen verpligt zijn ieder de voor hun bestemde baan te houden.

Art. 103. Niemand zal zonder verlof van den Burgemeester, sterken drank ten verkoop mogen aanbieden, of met tenten of tafels op het ijs zitten, op eene boete van *f* 1.00.

Art. 104. Geene andere dan de baanvegers zullen het regt hebben om op het hun aangewezen terrein, in geval er opene plaatsen in het ijs zijn, planken of iets dergelijks te leggen, om daarvoor iets te ontvangen.

Niemand zal zand, stroo of iets dergelijks op de baan strooijen.

Art. 105. Iedere overtreding van dit hoofdstuk voor zooverre niet reeds bij de wet daartegen straf is bedreigd wordt gestraft met eene boete van *f* 1.50.

Art. 106. De baanvegers zijn verpligt van de overtredingen van dit hoofdstuk dadelijk aangifte te doen aan den Burgemeester.

HOOFDSTUK IX.

Van de tapperijen en daarmede gelijkstaande bedrijven.

Art. 107. Onder de benaming van tapperijen worden verstaan alle huizen, winkels of plaatsen waar sterke dranken, wijnen of likeuren worden verkocht of tegen betaling geschon-

ken, en onder de benaming van tappers, alle houders van zoodanige huizen, winkels of plaatsen.

Art. 108. Met uitzondering van de huisgenooten des tappers en (deze logementhouder zijnde) der personen, welke op de nacht-registers zijn ingeschreven, ingevolge de artt. 475 no. 2 en 478 van de Strafwet, en der doortrekkende reizigers, geene ingezetenen der gemeente zijnde, worden, wat de toepassing van dit hoofdstuk betreft, voor bezoekers der tapperij gehouden alle personen, welke daar worden aangetroffen, onverschillig of zij al dan niet sterken drank gebruiken of gebruikt hebben.

Art. 109. De tapperijen zullen van des avonds tien tot des morgens vijf ure moeten gesloten zijn. Deze bepaling is niet toepasselijk, wanneer na den tijd voor de sluiting bepaald, in die tapperijen verkoopingen, verhuringen, verpachtingen of dergelijke ten overstaan van eenen Notaris of ander daartoe bevoegd ambtenaar worden gehouden.

Art. 110. Gedurende den tijd bij art. 109 voor het gesloten houden der tapperijen bepaald, zullen de tappers geene bezoekers, met uitzondering van doortrekkende reizigers, in hunne tapperijen mogen toelaten, noch hun eenigen sterken drank, wijn of likeuren mogen tappen.

Art. 111. Ieder tapper is verpligt, voor den bij art. 109 bepaalden tijd van tien ure, zijne bezoekers te doen vertrekken en zijne tappe ij te sluiten.

Indien één of meer der bezoekers mogten weigeren of in gebreke blijven, om terstond aan zijne waarschuwing, om te vertrekken, te voldoen, is hij gehouden onmiddelijk de hulp der politie of van de nachtwacht in te roepen. De tappers zijn daarenboven gehouden, aan den Burgemeester of die hem vervangt, in den loop van den volgenden dag schriftelijk op te geven de namen van hen, die zich op het bepaalde uur vruchteloos zullen hebben aangemaand hunne woning te verlaten.

Art. 112. Ieder bezoeker eener tapperij zal, op den bij art. 109 bepaalden tijd, de tapperij onverwijld moeten verlaten, en zulks onverschillig of hij al dan niet door den tapper tot vertrekken is aangemaand.

Art. 113. De tappers mogen niet aan jongelieden beneden de 16 jaren eenigen sterken drank verkoopen, noch toelaten, dat in hunne tapperijen dobbel- of hazardspellen worden gespeeld, verlotingen gehouden, noch muzijk gemaakt, dan, voor zooveel de verlotingen en de muzijk betreft, met toestemming van den Burgemeester, of die hem vervangt.

Art. 114. Bij het ontstaan van een gevecht of hevigen twist en andere ongeregeldheden in eene tapperij, of bij het uiten van grove beleedigingen, is de tapper verpligt terstond

den Burgemeester, of die hem vervangt, daarvan kennis te geven.

Art. 115. Elke overtreding der vermelde bepalingen zal, voor zoover ze den tapper betreffen en daarin niet bij de algemeene Strafwet is voorzien, worden gestraft met eene geldboete van *f* 1.50.

Voor zoover die bepalingen de bezoekers betreffen zal elke overtreding worden gestraft met eene geldboete van *f* 1.00 voor iederen overtreder.

Art. 116. Het zal aan den Burgemeester, of die hem vervangt, worden overgelaten, bij openbare feestelijkheden of bijzondere gelegenheden, speciale vergunning te verleenen, om later te tappen en te sluiten, dan bij art. 108 is bepaald.

Art. 117. Behalve de beambten, bij art. 11 van het wetboek van strafvordering bepaaldelijk genoemd, worden, krachtens het 7e punt van dat artikel, met de opsporing en het constateren der overtredingen van dit hoofdstuk mede belast, de dienaren van politie en de dienstdoende nachtwacht, aan alle welke personen bij deze de last wordt verstrekt tot het ten alle tijde binnentreden der woningen van de tappers, huns ondanks, waarbij zij zich stiptelijk naar de voorschriften der wet van den 31 Augustus 1853 (*Staatsblad* no. 83) zullen moeten gedragen.

Art. 118. Een exemplaar van dit hoofdstuk, voor de tappers ter Secretarie dezer gemeente kosteloos verkrijgbaar, zal, binnen veertien dagen na de afkondiging daarvan, in elke tapperij, op eene daartoe geschikte plaats, zóó, dat ze voor de bezoekers gemakkelijk leesbaar zij, moeten zijn en blijven opgehangen.

HOOFDSTUK X.

Op het houden van loterijen en hazardspelen.

Art. 119. De loterijen in dit hoofdstuk bedoeld, zijn dezulken, waarvan de waarde der te verlotene voorwerpen blijft beneden de som van eenhonderd gulden.

Art. 120. Het is verboden binnen deze gemeente, eenige verloting van voorwerpen onder welken naam of vorm ook, te houden, of de loten rond te venten of te doen rondventen, zonder bekomene vergunning van den Burgemeester.

Art. 121. Tot bekoming van de toestemming in art. 120 bedoeld, zullen de ondernemers der verlotingen zich met schriftelijk verzoek aan den Burgemeester moeten wenden en overleggen een plan der loterij, bevattende:

a. eene korte omschrijving der te verlotene voorwerpen, benevens derzelver verkoopwaarde.

b. de hoeveelheid loten, de prijs derzelve, benevens aanwijzing der plaats alwaar en den tijd wanneer de loterij zal gehouden worden.

Art. 122. De ondernemers der in deze bedoelde loterijen zijn op de boete bij dit hoofdstuk bepaald, gehouden de voorwaarden na te komen, welke de Burgemeester aan het toestaan der verlotingen of het rondventen der loten zal hebben verbonden.

Art. 123. Alle hazardspelen zijn in de voor het publiek open gestelde plaatsen verboden, eveneens het onderling spelen om geld op den publieken weg.

Art. 124. Elke overtreding van dit hoofdstuk zal worden gestraft met eene geldboete van *f* 3.00.

HOOFDSTUK XI.

Op de bakking enz. van het brood en hetgeen daartoe betrekking heeft.

Art. 125. De zetting zal geregeld worden naar de volgende grondslagen en der daarbij vastgestelde berekening.

a. de hoeveelheid ponden brood, welke eene mudde rogge van 66 pond oplevert ad 90 pond brood.

b. de kosten, die vereischt worden, om het graan tot brood te verbakken, als: voor maalloon *f* „.20, brandstoffen *f* „.25, bakloon *f* „.60, winst voor den bakker *f* „.60, eijeren *f* „.05, totaal per mudde *f* 1.70.

c. de prijs van het graan volgens de wekelijksche opgave, van den prijs der graansoorten op de markt te Groningen gehouden des Vrijdags.

Art. 126. Het grof roggenbrood zal het gewigt moeten houden van twee, vier of zes nederlandsche ponden. — Kant of plankbrooden zullen bij de weging niet in aanmerking worden genomen; evenmin het te weinig gewigt van een enkel brood, — zoodat om het gewigt van het brood te constateren, twee brooden tegelijk zullen moeten gewogen worden.

Art. 127. De zetting zal op nienw geregeld worden, telkens als de tot rigtsnoer genomen prijs van het graan eene genoegzame rijzing of daling ondergaat, om den prijs van twee ponden brood met een halven cent of meer te vermeerderen of te verminderen.

Art. 128. De zetting wordt alleen beschouwd als hoogste prijs (maximum) waarboven het verboden is het aan de zetting onderworpen brood te verkoopen.

Art. 129. Telkens als de verandering in de zettingsprijs moet plaats hebben, zal zulks door Burgemeester en Wethouders ter kennis van de bakkers en van de ingezetenen worden gebragt, door middel van gewone afkondiging en aanplakking.

De verandering wordt geregeld door Burgemeester en Wethouders, en vangt aan des Maandags, volgende op de zetting van Zaturdag.

Art. 130. Elke overtreding van dit hoofdstuk zal gestraft worden met eene geldboete van *f* 1.00 tot *f* 25.00 of met eene gevangenisstraf van een tot drie dagen, te zamen of afzonderlijk.

Art. 131. Van elke ontdekte overtreding zal procesverbaal worden opgemaakt en overgegeven aan den Burgemeester der gemeente.

HOOFDSTUK XII.

Van de schouwing en het onderhoud der wegen, alsmede de wateren, bruggen en waterwerken.

Art. 132. De gemeente Haren wordt verdeeld in acht schouwafdeelingen als volgt:

1e.	Schouwafdeeling	het dorp	Haren.
2e.	„	„ „	Onnen.
3e.	„	„ „	Essen.
4e.	„		de drie Hamrikken, Helpman, Dilgt en Hemmen.
5e.	„		de Hoornschedijk.
6e.	„	het dorp	Noordlaren.
7e.	„		Noordlaardermade.
8e.	„		Glimmen.

Art. 133. Er zullen door het Gemeentebestuur, in iedere schouwafdeeling twee of meer ingezetenen, onder den naam van schouwheeren benoemd worden, die Burgemeester en Wethouders, in de waarneming der schouwing over de wegen zullen bijstaan of vervangen.

Jaarlijks in de maand Mei treedt in iedere schouwafdeeling een schouwheer af, die op nieuw verkiesbaar zal zijn.

Bij tusschentijdsch overlijden of vertrek naar elders wordt onverwijld een ander schouwheer benoemd, voor den tijd gedurende welken de afgetredene nog zoude zijn aangebleven. Niemand zal, zonder voldoende redenen, des noods ter kennis van Gedeputeerde Staten, zich aan benoeming of herbenoeming van schouwheer mogen onttrekken, tenzij die betrekking vier achtereenvolgende jaren te hebben waargenomen.

Art. 134. In het algemeen zijn de schouwheeren belast met het dagelijksch toevoorzigt en de wekelijksche schouwingen over de voorwerpen van schouw, alsmede met het uitvoeren

en doen uitvoeren der orders, welke hun door het Gemeentebestuur worden gegeven. Zij zijn bevoegd tot het constateteren, van overtredingen, der voorschriften van dit hoofdstuk.

Bij het zoogenaamde boerwerken, in plaatsen, waar zulks gebruikelijk is, tegenwoordig te zijn, ten einde de vereischte aanwijzigingen te doen, de werkuren te regelen, het voorgenomen werk zooveel mogelijk in panden onder de arbeiders te verdeelen, toe te zien, dat gene dan volwassene en voor den arbeid berekende personen daarbij worden toegelaten en in het algemeen te zorgen, dat er overeenkomstig dit hoofdstuk worde gehandeld.

Art. 135. De verpligting tot onderhoud der wegen, voetpaden, wateren en andere schouwbare objecten, rust op degenen die daarvoor bekend staan, op de kohieren der onderhoudspligtigen.

Art. 136. Jaarlijks in de maand Mei wordt door Burgemeester en Wethouders ingevolge van art. 24 het reglement op het toezigt der wegen in dit gewest een suppletoir kohier opgemaakt, van de veranderingen in de onderhoudspligtigheid, welke sedert den 2 Mei des vorigen jaars tot den 1 Mei van het loopende jaar, door overgang van eigendom hebben plaats gevonden.

Art. 137. Bij overdragt van eenigen eigendom, waarop de onderhoudspligt rust tusschen levenden, is de overdrager, ingeval van erfopvolging, de verkrijger verpligt, daarvan, met overlegging der bewijzen, zoo die bestaan, aan Burgemeester en Wethouders opgave te doen.

Zoo bij gezegde overdragt of overgang, splitsing van gronden plaats heeft, welke met eenigen onderhoudslast voor het geheel bezwaard zijn, wordt die last, over de verschillende perceelen verdeeld, op de wijze door Burgemeester en Wethouders goed te keuren.

Bij eene splitsing van perceelen, zijn de bezitters der perceelen, ieder solidair, voor den onderhoudslast van het geheel verbonden zoolang de verdeeling niet is tot stand gekomen.

Art. 138. Tot het doen der opgaven, naar aanleiding van vorige artikelen 136 en 137 worden al diegene, welke daartoe verpligt zijn, tegen een te bepalen dag en uur, in het gemeentehuis, tusschen den 2 en 6 Mei jaarlijks, bij openbare afkondiging, door Burgemeester en Wethouders opgeroepen, zullende echter de belanghebbenden ook in tusschentijds de bedoelde opgaven kunnen doen.

Tot aan de overboeking, is diegene aansprakelijk, ten wiens name het object was gesteld.

Art. 139. De onderhoudspligtigen, welke niet woonachtig zijn binnen de gemeente, stellen aldaar domicilie, bij schriftelijke, op zegel gestelde verklaring.

Bij gebreke daarvan, wordt het gemeentehuis voor dit domicilie gehouden, ingevolge art. 28 van voormeld reglement op de wegen.

Art. 140. De breedte der rijwegen welke bestraat zijn met keijen of steen, of wel die eene bedekking hebben van puin, grind, verbrijzelde keijen, schulpen, of eenige andere harde specie, zoomede de wegen uit aardspecie zamengesteld en niet eeniglijk bestemd voor uitweg of uitvaart van eenig dorp of gehucht of van landen, aan onderscheidene eigenaren, toekomende wordt bepaald, op minstens 6 ellen, en die wegen, eeniglijk bestemd voor uitweg of uitvaart van eenig dorp of gehucht of van landen, aan onderscheidene eigenaren toekomende, op minstens 5 ellen. De breedte der voetpaden, welke dienen tot het onderhouden der gemeenschap tusschen en in onderscheidene dorpen zal zijn van ten minste eene el, en worden bezand over de geheele breedte, of bevloerd met steen ter breedte van minstens 25 duimen, of voorzien van eene bedekking van puin, grind of eenige andere harde specie ter breedte van minstens 6 palmen. De wegen, welke de gevorderde breedte niet bezitten, kunnen daarop worden gelaten, tot op nadere aanzegging van het Gemeentebestuur.

Art. 141. De vereischten van een behoorlijk onderhoud zijn de volgende:

a. Alle wegen zullen zoo hoog moeten wezen, dat dezelve, zooveel doenlijk boven het winterwater blijven. Bij elke schouwing moeten de wagensporen geslegd zijn, laagten aangevuld en hoogten weggenomen, distels, brandnetels en andere ruigte, bij de kanten voorkomende, opgeruimd, en voor behoorlijke afwatering des wegs gezorgd door voldoende docering naar de kanten, waarvan de wijze en hoegrootheid door de schouwers kan worden bepaald.

b. De voetpaden worden effen gehouden, met de noodige afhelling voor den afloop van het water; de ontstane gaten moeten dadelijk bij het ontdekken daarvan, worden aangevuld; en de paden zoo dikwijls noodig, van zand voorzien.

c. De palen, dienende om de voetpaden af te scheiden van de rijwegen, die overal, waar zulks noodig mogt worden geoordeeld door de pandpligtigen zullen geplaatst zijn of worden, zullen moeten zijn hoog één el en twee palmen, boven den beganen grond, regt staande en wit geverfd.

d. De slooten of gruppen bijlangs de wegen en voetpaden zullen eene, naar het oordeel van de schouwheeren voldoende wijdte en diepte moeten hebben, de wal aan de zijde des wegs zal niet worden afgestoken, noch steiler worden gegraven dan een op een, anders dan met consent van Burgemeester en Wethouders.

e. Tot het ophoogen der wegen, voor zooveel geene kunstwegen zijnde, zoomede der voetpaden, mag niet anders

dan zand of drooge aarde, en alzoo in geen geval eenige graszoden, plaggen, kluiten, of dergelijke ongeschikte stof worden gebezigd.

Tot zoodanige wegen echter als welke tot hiertoe met rijs zijn onderhouden, zal in het vervolg mede van rijs kunnen worden gebruik gemaakt, mits het rijs, zooveel doenlijk uit egaal dun hout besta, en eene laag van doorgaand gelijke dikte wel sluite.

f. Duikers en pompen zullen iets meer dan de volle breedte van den weg of dijk behooren te hebben, en ter behoorlijke wijdte en verder in goeden staat moeten worden onderhouden, ter beoordeeling en ten genoegen van Burgemeester en Wethouders.

g. De wegen moeten vrij zijn van hekken, of andere het gebruik belettende afsluitingen, terwijl overal, waar zoodanige hekken of afsluitingen ingevolge art. 62 van het provinciaal reglement op het toezigt der wegen, veroorloofd worden, moeten zijn wit geverfd en, bij openzetting, eenen doortogt toelaten ter breedte van ten minste 3 ellen.

Art. 142. Geen beplanting langs de wegen mag geschieden, dan met toestemming van Burgemeester en Wethouders.

Boomen, bijlangs de wegen staande, moeten, zoodra ze daarvoor vatbaar zijn, tot de hoogte van 3 ellen worden opgesnoeid. Takken van boomen of heggen, over de wegen of de daarnevens loopende slooten hangende, worden door de eigenaars weggeruimd, zoodra dit door Burgemeester en Wethouders wordt gelast.

Art. 143. Geene boomen mogen op eigen grond worden geplant binnen 2 ellen van den weg, of, bij het bestaan van een sloot of grup, op dien afstand van het midden dier sloot of grup.

Geen heg mag digter dan op een halve el van de rijwegen, voetpaden of slooten langs dezelve worden geplaatst.

Art. 144. Voor de afleiding van het water van de rijwegen wordt gezorgd, door den aanleg van slooten, gruppen, goten of riolen, of waar die bestaan, door behoorlijke uitschooning en instandhouding. De waterlossingen zullen steeds moeten worden gehouden op eene wijdte en diepte, toereikende om aan het water eene behoorlijke afstrooming te verschaffen, en zullen ten dien einde de daarin gelegen dammen, zoomede die in slooten of gruppen, bijlangs de wegen of voetpaden, van pompen voorzien moeten zijn, waarvan de hoogte en wijdte door Burgemeester en Wethouders zal worden bepaald.

Een en ander komt ten laste van hem, die den aan belendenden grond in vollen eigendom, beklemming of altijddurende pacht bezit, tenzij hij bewijst, dat de verpligting op een anderen rust.

Art. 145. De halve aarde, uit waterlossingen of slooten langs de wegen gegraven, zal hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, op den weg worden geworpen en geslegt, naar gelang dat de schouwheeren zullen oordeelen, dat die aardspecie, al of niet voordeelig is voor den weg.

Art. 146. De waterlossingen zullen in de maanden Mei en Augustus worden gezuiverd van alle ruit, biezen en verdere waterplanten, welke tot op den bodem zullen moeten worden afgesneden.

Bij deze gelegenheid zullen de oevers dáár, waar zij zijn aangeslikt of aangegroeid, moeten worden afgestoken, en alle ingestorte aarde en verdere in het water of op den bodem aanwezige vreemde specie, worden opgehaald en zoover op den wal worden teruggebragt, dat er geen gevaar voor weder instorting kan bestaan.

Art. 147. De slagen of panden, waarin sommige wegen of voetpaden, zijn verdeeld, zullen worden aangeduid door nommerpaaltjes, welke bij ieder pand door den pandpligtige op aanwijs van Burgemeester en Wethouders moeten worden geplaatst en onderhouden.

Ieder paaltje zal één el lang zijn, waarvan twee derde gedeelte in den grond moet steken, van onderen voorzien van een kruis of dwarshout.

Boven den grond zal het paaltje wit geverfd zijn, en het nummer van het pand in overeenstemming met het register, duidelijk uitdrukken.

De panden of gedeelten waarin het onderhoud van waterlossing mogt zijn gescheiden, zullen worden aangeduid door nommerpaaltjes op gelijke wijze als hierboven, ten aanzien der wegen is bepaald.

Art. 148. Van de jaarlijksche en door Burgemeester en Wethouders te houden buitengewone schouwing, wordt ten minste acht dagen bevorens aan de belanghebbenden kennis gegeven, door openbare afkondiging. Van de wekelijksche schouwing geschied de afkondiging eens en wel in de maand Maart van ieder jaar.

Art. 149. Zoo bij de schouwing het een of ander, waarover dezelve loopt, niet in den vereischten staat is gebragt, wordt daarvan een proces-vesbaal van bevinding opgemaakt, en den onderhoudspligtige bij schriftelijke waarschuwing van den Veldwachter, met opgave der gebreken, een nieuw termijn gesteld, binnen welke hij aan zijne verpligtingen zal moeten voldoen. Voor deze waarschuwing is de onderhoudspligtige aan den Veldwachter verschuldigd dertig cents.

Na dat de termijnen voor het herstel der gebreken is verloopen, wordt eene herschouwing gedaan.

Bij de bevinding, dat in de gebreken niet is voorzien,

wordt tegen den onderhoudspligtige proces-verbaal van bekeuring opgemaakt, en daarvan door den Veldwachter, aan hem een afschrift afgegeven. Het gemeentebestuur doet voorts het werk, voor rekening van den onderhoudspligtige verrigten, en de kosten in regten op hem verhalen, ingevolge art. 47, van 't reglement op de wegen.—

Art. 150. Het is verboden:

a. Om, tot herstel van wegen en voetpaden, of anderzints, zand aan de binnenzijde der slooten uit te graven of af te steken.

b. Om in de wegen en voetpaden gaten te graven.

c. Om deuren, hekken, schutten of wringen zoodanig te plaatsen, dat deze, bij het opendraaijen, boven de rijwegen of voetpaden komen te hangen.

d. Over de voetpaden of berm bijlangs de wegen met rijtuigen, sleden, paarden of lastdieren te rijden of daarover met eenig vee te drijven of te leiden.

e. Over bruggen paard of paarden anders dan stapvoets te laten gaan.

f. Paarden, rundvee, schapen, varkens, bokken en geiten te laten weiden of loopen, hetzij los of aangebonden, met of zonder geleiders, op de bermen van wegen of op voetpaden, onverminderd de voorschriften vervat in het reglement op het toezigt der wegen in dit gewest d.d. 10 Julij 1854.

Art. 151. Op de overtredingen van dit hoofdstuk zullen de straffen worden toegepast, welke bij de wetten en provinciale reglementen zijn vastgesteld.

In de gevallen, waarin bij de wetten en provinciale reglementen niet is voorzien, zullen de overtredingen met geldboeten worden gestraft; — van een tot tien gulden met of zonder gevangenisstraf van een tot drie dagen.

HOOFDSTUK XIII.

Tegen het liggen van schepen, vaartuigen en houtvlotten aan walbeschoeijingen, enz. in de gemeente Haren.

Art. 152. Het is aan schippers en bestuurders van schepen, vaartuigen en houtvlotten verboden, om voor hunne schepen, vaartuigen of houtvlotten, in deze gemeente ligplaats te nemen aan heemen, erven, buiningen, beschoeijingen, of aan hoven of tuinen, zonder uitdrukkelijke toestemming van de eigenaren of gebruikers derzelve; alsmede, om, zonder gelijke toestemming, de touwen of kettingen tot het vastleggen van schepen, vaartuigen of houtvlotten dienende, te

bevestigen in of op den grond, aan buiningen, beschoeijing, hekwerk, boomen, of andere voorwerpen hoe ook genaamd.

Art. 153. Het is eveneens verboden, om met eenig schip, vaartuig of houtvlot ligplaats te nemen aan een weg of voetpad, tegen over eene bewoonde behuizinge, anders dan met voorkennis en toestemming van de bewoners dier behuizinge.

Art. 154. Elke overtreding van de voorstaande bepalingen, zal gestraft worden met eene boete van een tot drie gulden, voor zooveel daarop bij de wetten of algemeene rijks of provinciale verordeningen geene andere straf is bepaald, behoudens verhaal van de belanghebbenden op de overtreders, tot vergoeding van toegebragte schade of nadeel; overeenkomstig de deswege bestaande wetten.

HOOFDSTUK XIV.

Reglement van politie op de vaart, zijtak van het Noord-Willems-kanaal in de gemeente Haren.

Art. 155. De havenmeester is belast met het openen en sluiten der draaibrug over de vaart, in het jaagpad van het Noord-Willemskanaal gelegen, — met het beheer en bestuur over de vaart, havenkolk, kadijkweg en opslagplaats, ten westen van het dorp Haren gelegen, voor zooveel betreft de regeling en aanwijzing van ligplaats aan de schepen, alsmede voor het laden, lossen en opslaan van goederen. Aan niemand zal het veroorloofd zijn, buiten hem, daaromtrent iets te verrigten of te bevelen.

Art. 156. Ieder gezagvoerder van een schip is gehouden zich met zijn schip te begeven op de ligplaats, welke hem door den havenmeester wordt aangewezen.

Indien hij niet laadt of lost, is hij, zoo zulks noodig is, ter beoordeeling en op last van den havenmeester, verpligt, zijn schip te verhalen naar de hem aan te wijzen plaats. Ook is de regeling van wagens, karren enz., op de opslagplaats, bij de haven en de kaai aan den havenmeester opgedragen, wiens aanwijzing zal moeten worden opgevolgd.

Bij onwil of nalatigheid is de havenmeester bevoegd daartoe, ten koste van den onwillige of nalatige, de hulp van derden en zoo noodig van de politie in te roepen.

Art. 157. Het is verboden stroo, steeneu, zand, asch, turfmolm of eenige andere vuilnis of ballast in de haven te werpen.

Art. 158. De gezagvoerders van schepen, voerlieden en andere personen zijn in alle voorkomende gevallen, ook in die, waarin dit Reglement niet voorziet, verpligt aan de bevelen van den havenmeester te gehoorzamen, behoudens hun beklag aan het Gemeentebestuur.

Art. 159. Ingeval van ziekte of afwezigheid van den havenmeester, zal hij iemand, daartoe bekwaam, in zijne plaats stellen, om inmiddels zijne betrekking waar te nemen, waarvoor de havenmeester echter verantwoordelijk blijft.

Art. 160. Alle overtredingen van dit Reglement worden door den havenmeester, op den eed bij de aanvaarding zijner bediening gedaan, geconstateerd bij behoorlijk proces-verbaal, hetwelk hij onverwijld ter hand stelt aan den Burgemeester der gemeente.

Art. 161. Alle overtredingen van dit Reglement worden gestraft met eene geldboete van *één* tot *vijf* gulden, en gevangenisstraf van *één* tot *drie* dagen, te zamen of afzonderlijk.

HOOFDSTUK XV.

Van het schutten van vee.

Art. 162. Het vee in strijd met het voorschrift van art. 50 litt. *f*, van het reglement van politie in de gemeente Haren, of met de bepalingen van het reglement op het toezigt der wegen in dit gewest, bevonden wordende, zal door eenen veldwachter of door ieder belanghebbende, maar in het laatste geval bijgestaan door twee getuigen, naar den schutstal worden gebragt; ten koste en voor rekening van hem, die het aangaat.

Art. 163. Ieder is geregtigd, om het aan anderen toebehoorende vee, hetwelk hij op zijne gronden heeft bevonden te loopen of te weiden, op de wijze als bij het voorgaande artikel bepaald, naar den schutstal te brengen of te doen brengen.

Indien de eigenaar van het geschutte vee aan hem, die de schutting bewerkstelligd bekend is, zal deze gehouden zijn daarvan zoo spoedig mogelijk kennis te geven aan den Burgemeester.

Art. 164. De schutstal is aan het gemeentehuis te Haren, te Noordlaren bij W. Brants, en wijders daar, waar, ingeval de schutting door eenen veldwachter wordt ten uitvoer gebragt, de geschikste gelegenheid zal zijn, en waarvan alsdan door aanslagbillet aan het gemeentehuis, kennis zal worden gegeven.

Art. 164. Wanneer er eene schutting van vee heeft plaats gegrepen, zal dit op de gewone wijze worden bekend gemaakt, met opgave van het getal, het haar en de verdere kenteekenen van het geschutte vee, alsmede van de plaatsen, waar hetzelve is bevonden en wordt bewaard, en voorts met oproeping van dengene, die op hetzelve eenig regt vermeent te hebben, om hetzelve binnen acht dagen daarna te lossen.

HOOFDSTUK XVI.

Op de begraafplaatsen en het bergen van lijken.

Art. 165. Ieder die zonder vergunning van den Burgemeester en Wethouders, last geeft of medewerkt tot eene begraving, of eene begrafenis uitvoert, buiten de door het gemeentebestuur erkende of aangewezen begraafplaatsen, zijnde te Haren óp het perceel bij het kadaster bekend onder Sectie K no. 1296 en te Noordlaren op het perceel Sectie E no. 1035, wordt gestraft met eene boete van *f* 25.00 en eene gevangenisstraf van drie dagen.

Art. 166. Het is op gelijke straf verboden, eene begraafplaats tot welker oprigting vergunning is verleend, zonder toestemming van Burgemeester en Wethouders uit te breiden.

Art. 167. De ambtenaar van den burgerlijken stand kan ter voorkoming van besmetting of om eenige andere reden, de begraving vroeger dan 36 uren na het overlijden bevelen; echter zal tusschen het overlijden en het begraven minstens een etmaal moeten verloopen, tenzij twee geneesheeren het overlijden constateren en verklaren dat uitstel van begraven gevaarlijk zoude zijn.

Art. 168. Iedere stoornis der orde bij eene begrafenis, en andere daad van wanorde op eene door het gemeentebestuur aangewezene begraafplaats wordt gestraft met eene boete van *f* 5.00 met of zonder gevangenisstraf van een tot drie dagen.

HOOFDSTUK XVII.

Van veemarkten.

Art. 169. De veemarkten welke in deze gemeente worden gehouden, zullen gerekend worden te beginnen des morgens te acht uren en te eindigen des avonds te zes uren.

Voor ieder stuk vee hetwelk voor of na den bepaalden tijd op de voor de markt bestemde plaats wordt bevonden, zal door den eigenaar eene boete van *f* 5.00 worden betaald, zullende deze boete echter de som van *f* 25.00 niet te boven gaan.

Art. 170. Het is aan ieder ter markt komend persoon, koopwaren aanbiedende, verboden, zijne tent, kraam, tafel of ander stellaadje of zijne koopwaren ergens anders te plaatsen, dan waar hem van wege den Burgemeester wordt aangewezen.

Art. 171. Ter handhaving van orde en rust, en ter voorkoming van ongelukken is ieder, die daartoe aanzegging wordt gedaan door of van wege den Burgemeester verpligt het ter markt gebragte vee of eenig ander voorwerp, terstond te verwijderen.

Art. 172. Iedere overtreding van de bepalingen voorkomende in artt. 170 en 171 wordt gestraft met eene boete van ƒ 3.00.

HOOFDSTUK XVIII.

Van drenkelingen.

Art. 173. Ieder is, op straf eener boete van ƒ 25.00, met of zonder gevangenis van een tot drie dagen, verpligt, op last der politie, een' drenkeling in zijne woning te ontvangen.

HOOFDSTUK XIX.

Verordening ter bevordering van reinheid en gezondheid alsmede tegen het verspreiden van besmettelijke ziekten binnen de gemeente Haren.

Art. 174. Het reinigen der straten (geen Rijksweg zijnde), stegen, voetpaden en goten in de kom van ieder dorp of gehucht, is opgedragen aan de hoofdbewoners der huizen waarlangs ze loopen, invoege dat elk belast is met het reinigen en schoonmaken van dat gedeelte van de straat, steeg, voetpad, en goot, hetwelk in de lengte voorbij zijn erf of grond loopt, of wel daarnevens gelegen is.

Art. 175. Ieder is verpligt bij het reinigen of schoonmaken van zijn pand of panden alle daarop of daarin aanwezige vuilnis op te nemen en te bergen.

Art. 176. Behoudens de bepaling bij het volgend artikel, zullen de in art. 174 bedoelde straten, stegen, voetpaden en gooten, eenmaal in de week en wel des Zaturdags gereinigd of schoongemaakt moeten zijn, één uur voor zonsondergang.

Art. 177. Burgemeester en Wethouders kunnen wanneer zij het noodig oordeelen ook op andere dagen het reinigen en schoonmaken der straten, stegen, voetpaden en gooten bevelen.

Art. 178. Het is verboden onmiddelijk aan de straten, wegen, paden of stegen in deze gemeente, secreten te plaatsen; ook mest en vuilnishoopen moeten zooveel mogelijk op eenigen afstand van de straten, wegen, paden of stegen geplaatst worden.

In geen geval mogen secreten, mest en vuilnishoopen zoodanig geplaatst worden, dat daaruit of daarvan het onreine water of eenige onreine zelfstandigheid in de goten, over de straat, weg of pad kan loopen.

Daar waar zulks wegens de helling van den grond moeijelijk is, moet de afloopende onreine zelfstandigheid in gegraven putten of kuilen worden opgevangen, en wanneer het door Burgemeester en Wethouders noodzakelijk geacht mogt

worden, moeten deze met een houten deksel en opstaande rand, worden gesloten.

Het is verboden in deze gemeente een secreet te hebben, in dier voege ingerigt, dat het zich ontlast in eene goot of sloot, ter af- of uitwatering dienende of die bijlangs de openbare wegen of voetpaden loopen, ook moeten de secreet putten door eene opstaande rand verborgen worden.

Art. 179. De secreten, mest- en vuilnishoopen, die in strijd met de bepalingen van art. 178 geplaatst zijn, moeten binnen eene maand na de invoering dezer verordening in overeenstemming met deze bepalingen verplaatst worden.

Art. 180. De bewoners der huizen, wier erven of landerijen in de onmiddelijke nabijheid van, of wel in eenig dorp dezer gemeente gelegen door slooten, grachten of moddergoten zijn omringd, of wel voor een gedeelte daardoor begrensd of afgesloten, zijn verpligt die slooten, grachten en moddergoten van tijd tot tijd te reinigen.

Zoodra zij vuil en stinkende bevonden worden, kunnen Burgemeester en Wethouders de dadelijke reiniging bevelen, welk bevel onmiddelijk door de betrokkene bewoners moet worden opgevolgd.

Art. 181. Niemand mag vuile en stinkende voorwerpen, onverschillig van welken aard, op de openbare straten, wegen, paden of in vaarten, grachten, slooten of goten werpen.

Art. 182. Onverminderd de vorenstaande bepalingen kunnen Burgemeester en Wethouders bij het heerschen van epidemische en besmettelijke ziekten, de dadelijke wegvoering, verwijdering of verplaatsing van secreten, mest- en vuilnishoopen, die geacht kunnen worden de epidemie te bevorderen, bevelen, aan welk bevel de eigenaars verpligt zijn onmiddelijk te gehoorzamen.

Art. 183. Zoodra in een huis in deze gemeente zich eene besmettelijke ziekte openbaart, zal het hoofd des gezins verpligt zijn, dit terstond ter kennis te brengen van het Gemeentebestuur, even als ieder geneesheer met de behandeling der ziekte belast, ten einde zooveel mogelijk tegen de verspreiding te waken, door dat huis met een gepast teeken te kenmerken.

Art. 184. Het uiterlijke teeken in art. 183 bedoeld, zal bestaan in een bordje, waarop met duidelijke letters zal uitgedrukt staan: **„Hier heerscht eene besmettelijke ziekte"** hetwelk op de best mogelijk zigtbare plaats aan het huis, alwaar eene besmettelijke ziekte heerschende is, van wege het Gemeentebestuur zal worden aangeslagen.

Dit teeken mag door niemand weggenomen of onzigtbaar gemaakt worden.

Nadat de besmetting is opgehouden wordt het door de zorg van het Gemeentebestuur opgeruimd.

Art. 174. Zoodra eene besmettelijke ziekte zich in eenig huis openbaart, zullen geene kinderen uit zoodanig huis, op eenige school mogen worden gezonden of toegelaten, zoolang de besmetting duurt, ter beoordeeling van den geneesheer; zullende de ouders, voogden of andere opzigthebbenden, alsmede de schoolhouders en schoolhouderessen, ieder voor zooveel hun aangaat, voor de stipte uitvoering dezer bepaling moeten zorg dragen.

Art. 175. Voor zooverre tegen de overtreding of wel tegen nalatigheid in het opvolgen van de bepalingen in de artikelen 174 tot en met 185 vervat bij art. 471 van het Wetboek van Strafregt geene straf is bedreigd, worden de nalatingen of overtreders dier bepalingen gestraft met eene geldboete van *f* 1.00.

Overtredingen vervat in de bepalingen in de artt. 169, 181 en 182 vervat, zullen worden gestraft met eene geldboete van *f* 25.00 en eene gevangenisstraf van een tot drie dagen te zamen of afzonderlijk.

HOOFDSTUK XX.

Reglement tegen het ontstaan en de verspreiding der hondsdolheid.

Art. 187. Zoo spoedig zich in deze of eene naburige gemeente een dolle hond mogt vertoonen, of wel dit anderzins noodig mogt geoordeeld worden zullen de eigenaars hunne honden op de eerste aanzegging van wege den Burgemeester, dadelijk moeten vastleggen of opsluiten, hetzij op de erven of in gebouwen die van de publieke passage zijn afgescheiden.

Art. 188. De eigenaars van honden waarover klagten van wege aanschieting of poging tot bijten worden gedaan, zullen gehouden zijn (die klagten gegrond wordende bevonden) hunne honden op aanzegging van wege den Burgemeester, dadelijk te doen vastleggen of op te sluiten, zooals dat bij art. 187 is bepaald.

Art. 189. Alle, door een dollen, of van dolheid verdachten hond, gebeten dieren, moeten dadelijk opgesloten en bewaakt worden zoodat ontsnappen onmogelijk is.

Art. 190. Ieder overtreding dezer verordening wordt gestraft volgens de bepalingen van art. 475 no. 7 van het Wetboek van Strafregt; daarenboven zijn de Politie beambten gehouden en bevoegd de honden tegen de bepalingen van art. 187 en 188 losloopende bevonden wordende, hetzij op te vangen of dit ondoenlijk zijnde ze te dooden.

HOOFDSTUK XXI.

Algemeene bepalingen van politie.

Art. 191. Een ieder, die een of meer boomen, jong houtgewas, heesters of ander plantsoen, op openbare plaatsen in deze gemeente op wortel staande, op welke wijze ook, zal hebben geschonden, bedorven, vernield of besnoeid, zal voor zooverre daarop bij het strafwetboek geene straf is bepaald, gestraft worden met eene geldboete van *f* 3.00.

Art. 192. Op de publieke straten in deze gemeente mag geen vlieger worden opgelaten, niet met sneeuwballen, steenen, vuilnis of dergelijke voorwerpen worden geworpen, geen glijbaan worden gemaakt noch worden geslierd.

Het is verboden de kettingen der stoepen te berijden of de vaststaande hekken of andere afsluitingen daarvan te beklimmen.

Art. 193. De bestuurder van een rij- of voertuig mag zich van zijne paarden niet verwijderen dan na een ander daartoe bekwaam persoon, minstens den ouderdom van 16 jaren bereikt hebbende, in zijne plaats te hebben gesteld.

Ieder bestuurder is verpligt, bij het ontmoeten van een ander rijtuig regts, en indien hij een ander rijtuig voorbij rijdt, links behoorlijk uit te halen.

Art. 194. Het is verboden om op of aan de openbare straten, wegen, voetpaden, vaarten of gemeente gronden, hout, steen, mest of eenige andere voorwerpen, hoe ook genaamd, te leggen of te plaatsen, zonder ze ook dadelijk wederom weg te ruimen, zullende alleen in geval van timmering, de stempeling gedurende den loop van den dag mogen blijven liggen, zoo echter, dat daardoor de passage in geenen deele gehinderd wordt, terwijl het voor zonsondergang moet zijn weggevoerd, blijvende echter in bijzondere gevallen aan den Burgemeester het regt voorbehouden, toestemming te geven, dat deze voorwerpen ook des nachts blijven liggen, mits alsdan daarbij door de zorg van den eigenaar van zonsondergang tot zonsopgang eene behoorlijk licht gevende lantaarn worde geplaatst.

Art. 195. Niemand vermag steenen, stempeling of soortgelijke de vaart benadeelende voorwerpen, in de vaarten en havens werpen.

Evenmin mag iemand, tenzij daartoe gepatenteerd, aan bedelaars, vagebonden of andere verdachte personen nachtverblijf vergunnen zonder toestemming van den Burgemeester.

Art. 196. Het is verboden aan gebouwen of schoorsteenen, kagchelpijpen of waterleidingen te hebben die uitsteken over den openbaren weg, straat of pad.

Iedere overtreding van vorenstaande bepalingen, voor zoo ver daartegen niet reeds bij elk art. of bij het wetboek van strafregt is voorzien, wordt gestraft met eene boete van *f* 1.00.

Art. 197. Een ieder die, hetzij op eene openbare of op eenige andere plaats, hoe ook genaamd, iets van eenige waarde vindt, zal verpligt zijn, het gevondene terstond aan den eigenaar, zoo die hem bekend is, ter hand te stellen, of anders aan den Burgemeester met opgave van den tijd en de plaats waarop het voorwerp gevonden is. Iedere overtreding dezer bepaling zal gestraft worden met eene boete van *f* 3.00.

HOOFDSTUK XXII.

Slotbepalingen.

Art. 198. De bedreigde boeten en straffen worden toegepast, voor zoover tegen de overtreding bij geene wet, algemeenen maatregel van bestuur of provinciale verordening is voorzien.

Art. 199. Met het in werking treden van dit reglement van politie, worden alle verordeningen tegen wier overtreding straf is bsdreigd, in deze gemeente bestaande, ingetrokken.

Art. 200. De verordening verbindt met den dag harer afkondiging.

Gedaan te Haren *ter openbare Raadsvergadering van den* 29 *Augustus* 1864.

DE BURGEMEESTER,

DE WETHOUDER,

Zijnde deze verordening aan Gedeputeerde Staten van *Groningen*, volgens hun berigt van den 2 September 1864 no. 21, in afschrift medegedeeld en voor zooveel art. 133 van Hoofdstuk XII vereischt, goedgekeurd, bij resolutie d.d. 2 September 1864 no. 21.

En is hiervan afkondiging geschied waar het behoort, den 19 September 1864.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS voornoemd,

Ter ordonnantie,